

Politicizarea fenomenului prostituției în România.

Cadru juridic și politici publice

Prostitution is considered to be a large social phenomenon which has survived all forms of social and political organization and which implies a lot of risks: of public health (infections with STD, HIV/AIDS, B or C hepatitis), drug abuse, criminality, violating human rights, social insurance and health services. Varying with the social and political context in which prostitution was placed, the state adopted different ways of politicizing this phenomenon, from abolishing to legalizing it under specific conditions and recommendations. The main instrument that the state uses in order to politicize the prostitution is the legal frame based on a series of laws and stipulations that place prostitution either in the array of delinquency or of social acceptance.

Prostitution, politicization, CSW, legal frame, public policy

De cele mai multe ori, termenul „prostituție” este asociat cu sintagma „cea mai veche meserie din lume” fără a clarifica însă sensul fenomenului prostituției. Această sintagmă are o dublă accepțiune: (1) ca practică socială prostituția este inevitabilă și orice efort de eradicare a acesteia se va dovedi inutil și (2) cum majoritatea celor care se prostituează sunt femei, iar clienții lor sunt bărbați heterosexuali, cea mai veche meserie din lume este inevitabil legată de cea mai veche formă de dominație masculină din lume, și anume patriarhatul.

Niciuna dintre aceste accepțiuni nu pot să ne ofere o perspectivă asupra fenomenului prostituției într-o lume în care egalitatea și echitatea de gen vor deveni realități ale vieții cotidiene. Problema conceptualizării, reglementării și politicizării prostituției a fost

Elena-Alina Tăriceanu

întotdeauna de actualitate, având în vedere dimensiunea socială a acestui fenomen, numărul mare de persoane implicate în desfășurarea acestuia¹ și riscurile majore pe care practicarea sexului comercial le implică. De-a lungul timpului, reglementarea prostituției s-a aflat pe prima pagină a mai multor agende politice – ale egalității de gen, reglementării sexualității, autonomiei personale, protecției statului, combaterea disparităților economico-sociale, fără a se ajunge însă la vreo formă de compromis. Mai mult, în ultimele decenii asistăm la adevărate dispute politice pe marginea fenomenului prostituției la nivelul statului național. Această caracteristică este foarte evidentă pe

continentul european, unde statele aflate în interiorul Uniunii Europene fac din reglementarea legală a prostituției o prerogativă exclusivă a statului național, argumentând în favoarea propriilor decizii trăsăturile unice ale sexului comercial autohton. În funcție de aceste caracteristici, reglementarea prostituției are forme dintre cele mai variate: legalizarea sexului comercial, dezincriminarea prestării de servicii sexuale sau eradicarea fenomenului prin incriminarea clienților și a cererii de servicii sexuale. Prin „legalizare” se înțelege că atât prostituția stradală, cât și cea de stabiliment sunt scoase de sub incidența legii penale și că trebuie să se desfășoare în anumite condiții specificate în textul de lege. De exemplu, în Olanda, în anul 2000 s-a ridicat interdicția existenței bordelurilor, iar prostituția a devenit activitate permisă de lege, care se desfășoară în stabilimente cu licență de funcționare, în interiorul zonelor de toleranță și fără a aduce atingeri ordinii și liniștii publice.

În Germania, în anul 2002 s-a adus o modificare Codului Civil prin care prostituția nu mai constituie „o ofensă împotriva bunelor moravuri”², iar vânzarea de servicii sexuale este legală în condițiile stabilite de autoritățile locale. În categoria statelor care au dezincriminat prostituția dar au păstrat anumite aspecte ale practicării sexului comercial ca ilegale intră și Noua Zeelandă. În 2003 a fost promulgat Prostitution Reform Act prin care se dezincrimina sexul comercial, dar se mențineau anumite infracțiuni asociate acestuia – solicitarea de servicii sexuale, deținerea de bordeluri și de saloane de masaj care oferă servicii sexuale. În 2008 acest act a fost abrogat, iar toate aceste activități asociate prostituției nu mai au caracter ilegal. Autoritățile neozeelandeze au subliniat faptul că prin această decizie nu se dorește legitimarea prostituției, ci asigurarea unui nivel de protecție sporit celor care prestează servicii sexuale și eradicarea barierelor pe care femeile prostituate le întâmpinau la încetarea acestei activități prin prezența cazierului juridic. Dorința de a favoriza ieșirea femeilor prostituate din acest fenomen este motivația principală a regimurilor aboliționiste. Un astfel de regim este și Suedia care are totuși o abordare unică asupra sexului comercial. În legislația suedeză din zilele noastre constituie infracțiune și se pedepsește prin amendă contravențională sau închisoare între una și șase luni orice activitate de obținere a unei relații sexuale remunerate. Atât prostituția stradală cât și cea de stabiliment sunt interzise, cu specificația că doar clienții intră sub incidența legii. În acest cadru juridic, accentul cade pe client și pe vina pe care acesta o poartă în răspândirea cererii de servicii sexuale, femeia prostituată fiind doar o victimă a violenței masculine. Cei care susțin modelul legalizării sexului comercial afirmă că femeile prostituate care își desfășoară activitatea în bordeluri sau în zonele de toleranță (din Germania sau Olanda, de exemplu) sunt mai puțin marginalizate și au o situație personală și materială mult mai bună decât atunci când prestarea de servicii sexuale constituia infracțiune³.

Criticii acestui model susțin în schimb că foarte multe femei care prestează în industria sexului comercial continuă să își desfășoare activitatea clandestin și ilicit, din dorința de a evita plata taxelor către stat. Cu cât numărul acestor femei crește, cu atât se dezvoltă și prostituția subterană, ilegală, în care sunt atrase în special femeile vulnerabile. Argumentele aboliționiștilor par să stea în picioare mai ales în contextul actual al globalizării și al integrării europene, care face ca granițele să dispară iar fenomenul migrației să ia amploare. În condițiile în care prostituția este legalizată, iar libera circulație a cetățenilor nu mai este restrânsă de granițele naționale, asistăm la creșterea riscului de traficare a femeilor sărace și vulnerabile și la propagarea turismului sexual. Astfel, devine din ce în ce mai stringentă nevoia unei cooperări regionale, transnaționale și internaționale pentru constituirea unor organizații care să se adreseze problemelor economice și sociale ale fe-

meilor aflate în situații vulnerabile, a celor care se află deja în industria sexului comercial, precum și a celor care au părăsit această industrie și încearcă să se reintegreze social.

Toate aceste dispute despre cel mai bun model de reglementare a prostituției sunt susținute la nivel teoretic și informativ în cadrul dezbaterilor feministe. Propunerile de politici publice și modelul juridic de reglementare susținut au la bază una din cele două mari abordări feministe ale fenomenului prostituției. Cei care susțin legalizarea fenomenului, dezincriminarea practicantelor sexului comercial, îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a activității pentru femeile implicate în prostituție și destigmatizarea socială a acestora provin din rândul feminisților care văd în prostituție o formă de muncă, o modalitate de capacitate a femeilor, o cale de dobândire a independenței personale și financiare. Pe de altă parte, susținătorii modelului abolitionist sunt feminisți care atribuie prostituției o puternică latură violentă și care consideră endemică transformarea sexualității feminine în marfă de tarabă. Ei văd în legalizarea prostituției o modalitate de transformare a acesteia într-o activitate admisă și chiar dezirabilă social care va conduce în cele din urmă la exploatarea femeilor implicate în această activitate. Toate aceste diferențe teoretice sunt cel mai ușor de identificat la nivelul limbajului utilizat. Astfel, susținătorii ideii că prostituția este doar o formă de muncă vor utiliza un limbaj bazat pe concepte economice, de origine capitalistă: economie de piață, cerere și ofertă, contract de muncă, industrie sexuală, asigurări sociale, riscuri asumate etc. Pe de cealaltă parte, susținătorii ideii potrivit căreia prostituția este o formă de degradare a femeilor și a sexualității acestora vor utiliza un limbaj filosofic, preponderent etic: dominație masculină, exploatare, patriarhat, violență, stigmatizare socială etc. În pofida tuturor diferențelor dintre aceste două perspective feministe, ele au și două puncte comune⁴: (1) ambele recunosc existența unui adevăr unitar – acela că prostituția există în orice tip de societate și (2) că are la bază sexualitatea feminină, majoritatea celor implicate în acest fenomen fiind femei.

Caracteristicile sexului comercial în România

Înainte de a prezenta modalitatea în care statul român a politizat de-a lungul timpului fenomenul prostituției trebuie să aduc în discuție caracteristicile sexului comercial din România pentru că orice încercare viitoare de elaborare a unei politici publice cu privire la sexul comercial trebuie să țină cont de specificul acestuia. Tranziția de la comunism la democrație a generat în ultimii douăzeci de ani fenomene sociale negative vizibile – șomaj, sărăcie, abandon școlar, migrație și fenomene sociale negative mai puțin vizibile – prostituția și controlul social al acesteia. Complexitatea acestui fenomen și implicațiile sale greu de cuantificat au determinat nevoia de a cunoaște aspectele sexului comercial. Prima încercare în acest sens a avut loc abia în anul 1999 sub titulatura: *Cercetarea privind comportamentul sexual al femeilor care practică sexul comercial în București*. Această cercetare s-a desfășurat în perioada aprilie-mai 1999 și a avut scopul de a obține o imagine generală asupra persoanelor care practică sexul comercial în București⁵. Accentul a căzut pe descrierea comportamentului sexual cu risc de infectare HIV/ITS, dar și pe evaluarea accesului LSC la serviciile de protecție socială, prevenire și tratament. Studiul a fost realizat ca parte a procesului de planificare strategică a controlului și prevenirii infecției HIV/SIDA de către UNAIDS România cu sprijinul unor consultanți în domeniu (Alina Bocai și Liliana Velica). Studiul a cuprins 61 de interviuri individuale semi-structurate. Rezultatele studiului au arătat că, deși toate femeile intervievate au afirmat că folosesc prezervativul, majoritatea nu îl utilizează întotdeauna, multe dintre ele negăsind nicio legătură între viața lor sexuală și semnele

sau simptomele caracteristice unei ITS. Femeile implicate în sexul comercial au declarat că raporturile sexuale au loc de cele mai multe ori în camere insalubre, în condiții precare de igienă, fără posibilitatea de a se spăla după terminarea contactului sexual.

În anul 2000, Gallup România la solicitarea Fundației pentru o Societate Deschisă a realizat un sondaj național cu titlatura Barometrul de Gen⁶ prin care s-a urmărit măsurarea aspectelor legate de percepțiile societății românești în legătură cu relațiile dintre bărbați și femei, precum și nivelul de acceptare al valorilor de gen în România. Colectarea datelor s-a realizat în perioada 17 iulie – 4 august 2000 pe un eșantion reprezentativ de 1839 de persoane cu vârsta de peste 18 ani. Unul dintre subiectele abordate de acest sondaj a fost și prostituția din România, majoritatea întrebărilor având legătură cu sistemul juridic de reglementare a sexului comercial. Astfel, 51% dintre cei chestionați sunt împotriva legalizării prostituției, 36% susțin legalizarea acesteia și 13% nu știu sau nu răspund la această întrebare (Barometrul de Gen, 2000). Din datele obținute de acest sondaj se poate realiza un profil al cetățenilor care susțin legalizarea prostituției și un profil al celor care consideră că prostituția ar trebui interzisă. Astfel, cei care susțin legalizarea prostituției sunt bărbați (44%), cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani (45%), cu educație superioară (68%), care provin din medii de reședință urbane (55%), în special din București (61%). Principalul motiv pentru care acești respondenți susțin legalizarea prostituției au invocat motive de ordin medical – controlul răspândirii ITS (44%). Pe de cealaltă parte, cei care susțin interzicerea prostituției prin lege sunt femei (56%), cu vârsta de peste 60 de ani (59%), cu educație primară (67%), care provin din medii de reședință rurale (64%), preponderent din zona geografică Oltenia (61%). Acești respondenți susțin că prostituția trebuie interzisă pentru că nu este o activitate morală / etică (44%) și pentru că proliferază transmiterea ITS (14%)⁷.

În 2003, Institutul pentru Politici Publice, în colaborare cu Gallup România a desfășurat un sondaj cu titlul *Intoleranță, discriminare și autoritarism în opinia publică*. Sondajul a fost efectuat pe un eșantion de 1500 de persoane, reprezentativ pentru populația adultă a României. Conform acestui sondaj, 52% din cei intervievați sunt de acord cu legalizarea prostituției, atitudine contrară stigmatizării puternice la care sunt supuse LSC.

În anul 2005, ca urmare a nevoii de a descrie situația existentă înaintea începerii unei noi intervenții, organizația ARAS a desfășurat *Studiul privind atitudinile, cunoștințele și practicile legate de comportamentul sexual și utilizarea prezervativului de către LSC din județul Ilfov*. Acesta a cuprins mai multe secțiuni care urmăreau investigarea atitudinii comunității în raport cu fenomenul studiat și de intervenția propusă, dar și cuantificarea riscului la care sunt expuse LSC din Ilfov. Studiul a surprins tipologia sexului comercial practicat în special pe șoseaua de centură a Bucureștiului, în parcările de tiruri și pe autostradă, prin numărul de clienți pe care LSC îl declară – în medie 7 clienți pe zi⁸. Deși 90% dintre respondenți au declarat că au utilizat prezervativul la ultimul contact sexual, doar 16% au declarat că folosesc întotdeauna prezervativul, indiferent de tipul partenerului (stabil sau client). Cercetarea a relevat o puternică tendință a LSC de a nu folosi prezervativul cu partenerii stabili.

Cea mai recentă cercetare a fenomenului prostituției în România s-a desfășurat în perioada noiembrie 2007 – martie 2008, sub coordonarea unui grup de sociologi de la Universitatea București (Marian Preda, Doru Buzducea, Florin Lazăr și Vlad Grigoraș)⁹. Principalele teme abordate în cazul femeilor care practică sexul comercial au fost: istoricul experienței femeilor care practică sexul comercial, experiența actuală, parteneri sexuali constanți sau ocazionali, consumul de servicii. Categoria vizată de această cercetare este reprezentată de femeile care practică sexul comercial, în special cele care lucrează pe stradă, pe centu-

ră, în bordeluri ilegale, în vârstă de până la 25 de ani (exclusiv) (Preda și colab., 2009a: 23). Eșantionul total a fost de 300 de respondenți, dar pentru a avea o imagine mai generală asupra caracteristicilor acestui fenomen eșantionul total a fost împărțit în trei subeșantioane din trei localități diferite, cunoscute pentru numărul ridicat al femeilor care vând servicii sexuale: București (150 de chestionare), Timișoara (75 de chestionare) și Constanța (75 de chestionare)¹⁰.

Rezultatele cercetării

Vârsta adolescentelor și a tinerelor care practică sexul comercial

Distribuția pe vârstă a LSC arată că un procent de 21% dintre acestea sunt minore (60 din cele 300 de persoane intervievate), iar vârsta medie de începere a practicării sexului comercial pe eșantionul total este de 16 ani¹¹.

Etnia adolescentelor și a tinerelor care practică sexul comercial

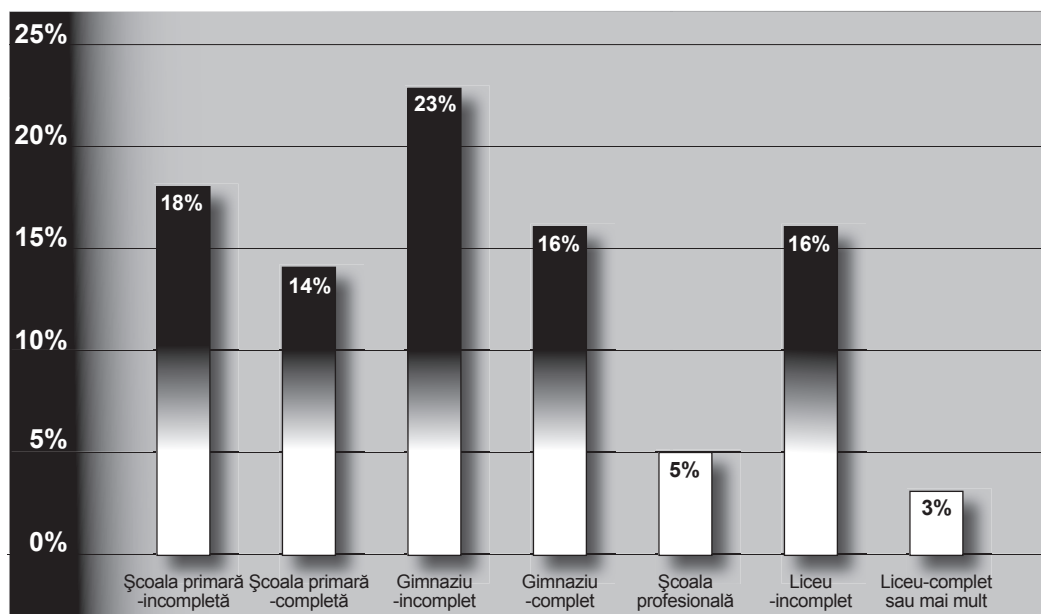
27% dintre LSC intervievate sunt de etnie romă, un procent foarte mare raportat la numărul total al cetățenilor de etnie romă din România. Vârsta la care aceste femei au început să practice sexul comercial este de asemenea mai mică (diferența este semnificativă statistic). De asemenea, se cunoaște faptul că persoanele de etnie romă își încep mai devreme viața sexuală comparativ cu populația majoritară¹².

Nivelul de educație al adolescentelor și tinerelor care practică sexul comercial

Nivelul de educație al LSC conform datelor obținute este unul foarte redus. Astfel, 38% dintre respondente au doar școala primară completă. Doar 25% din LSC au peste ciclul gimnazial complet și doar 3% au liceul absolvit sau mai mult. Aproape nicio persoană din cele care au răspuns întrebărilor operatorilor nu frecventează în prezent o formă de învățământ¹³.

Graficul nr. 1.1.

Nivelul de educație al adolescentelor care practică sexul comercial

Statutul marital al adolescentelor și tinerelor care practică sex comercial

În ceea ce privește statutul marital, 59% dintre respondente au declarat că trăiesc singure, în timp ce 37% trăiesc cu partenerul și 3% sunt căsătorite. Doar 24% dintre femei au trăit în ultima lună în apartamentul părinților, cele mai mult trăind în apartamente personale sau ale partenerilor (46%) sau în casa / apartamentul altcuiva (20%). Numărul femeilor care au declarat că nu au o adresă stabilă este redus (4% dintre respondente).

Începerea practicării sexului comercial

Începerea practicării sexului comercial se face pentru cele mai multe dintre respondente la vârste foarte fragede, pentru cele mai multe – 78% înainte de vârsta de 18 ani, sau chiar înainte de 15 ani – 16%. Aproape toate respondentele și-au început viața sexuală devreme, 96% dintre ele înainte de 18 ani și 46% înainte de 15 ani.

Tabel 1. Câteva caracteristici ale celor care fac sex comercial

Câteva caracteristici ale celor care fac sex comercial	
Au făcut sex înainte de 15 ani	46%
Au făcut sex comercial înainte de 15 ani	16%
Au făcut sex înainte de 18 ani	96%
Au făcut sex comercial înainte de 18 ani	78%
Sursa: Preda și colab., 2009 a	

Multe dintre aceste femei provin din familii instabile, în care practicarea sexului comercial este un mod de supraviețuire, au trecut și prin instituții de protecție a copilului (13%) sau prin centrele de reeducare pentru minori (12%)¹⁵.

Tipuri de servicii sexuale oferite

Din datele culese a reieșit faptul că majoritatea LSC practică sexul „normal” / vaginal (99%), dar și sexul anal (24%)¹⁶.

Tabel 2. Tipuri de servicii sexuale oferite de LSC

Tipuri de servicii sexuale și alte caracteristici ale LSC	
% celor care au făcut cel puțin o dată sex vaginal	99%
% celor care au făcut cel puțin o dată sex anal	24%
% celor care au făcut cel puțin o dată sex oral	96%
Numărul mediu al partenerilor comerciali în ultima lună	40,4
Au fost forțați cel puțin o dată să facă sex	50%
Sursa: Preda și colab., 2009 a	

Clienții femeilor care practică sex comercial

Potrivit datelor obținute din cercetare, există mai multe categorii de persoane care au relații sexuale cu LSC: clienții clasici – comerciali, care plătesc pentru acest tip de serviciu, persoane stabile care se implică în relație o perioadă mai lungă de timp (soț, iubit) și parteneri ocazionali (de regulă persoane cunoscute). Prin partener sexual comercial este definită acea persoană care plătește o sumă de bani pentru un contact sexual cu o practicantă a sexului comercial. Media partenerilor sexuali comerciali din ultima lună este de

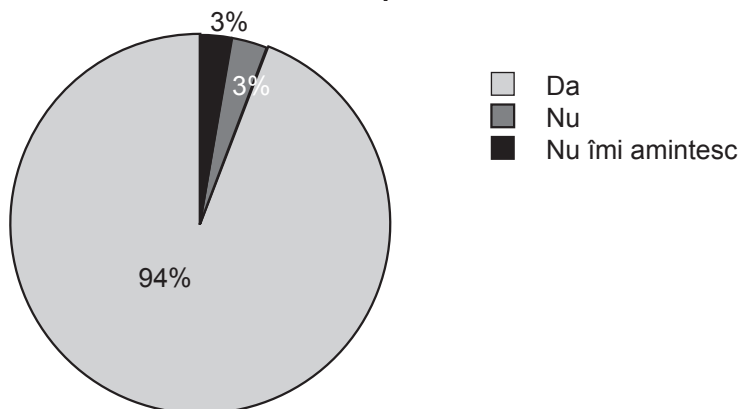
40, iar media partenerilor cu care au avut contact sexual o singură dată este de 34, ceea ce indică aproximativ un client nou pe zi pentru fiecare LSC. Prin partener stabil este definit soțul sau iubitul femeii practicante de sex comercial cu care este de așteptat să existe un angajament pentru o relație de durată. Media contactelor sexuale cu partenerul stabil este de 11,3 ori/lună. Prin partener ocazional este definită persoana pentru care nu există o așteptare pentru angajare într-o relație și nu sunt implicați bani de fiecare dată pentru sex. Dintre LSC intervievate, 29% declară că au avut contact sexual cu un partener ocazional, iar 71% declară că nu au avut contacte sexuale cu astfel de persoane¹⁷.

Protecția în timpul contactelor sexuale

Singura metodă de protecție pe care o pot folosi LSC pentru a preveni infectarea cu HIV/ITS este prezervativul. Majoritatea LSC chestionate (95%) declară că au folosit prezervativ la ultimul contact sexual cu un partener comercial, spre deosebire de 3% care nu își amintesc. Deși procentul utilizării prezervativului la ultimul contact sexual este foarte ridicat, vom costata că la întrebarea referitoare la utilizarea prezervativului în ultimul an, procentul utilizării acestuia scade vertiginos¹⁸.

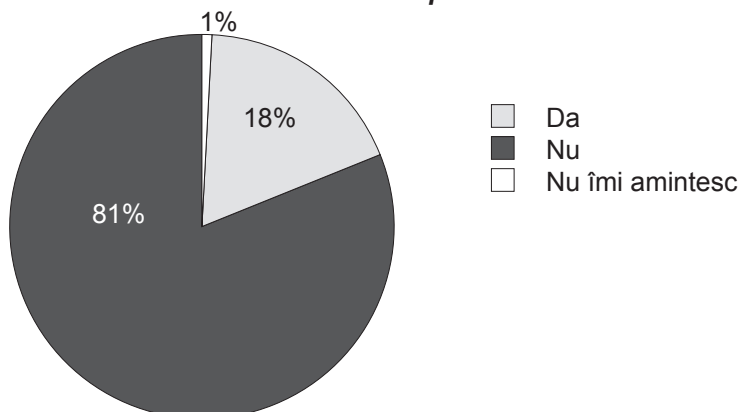
Graficul nr. 1.2.

Utilizarea prezervativului la ultimul contact sexual cu un partener comercial

Graficul nr. 1.3.

Utilizarea prezervativului la ultimul contact sexual cu partenerul stabil

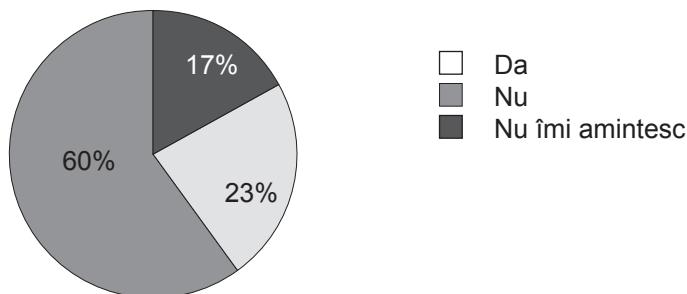

În privința utilizării prezervativului în ultima lună cu partenerul stabil s-au obținut următoarele rezultate: 9% declară că au folosit prezervativul de fiecare dată, 13% de cele mai multe ori, 4% cam în jumătate din cazuri, 8% uneori, 2% rar, iar 65% niciodată. Procentele relativ apropiate de cele referitoare la utilizarea prezervativului la ultimul contact sexual exprimă același comportament de risc. Riscul transmiterii HIV este unul foarte ridicat, dar asumat de către partenerii sexuali ai LSC întrucât relațiile sexuale s-au realizat pe baza consensului în cazul a 95% dintre persoanele chestionate; în 4% din cazuri partenerul a folosit forța, iar în cazul a 0,5% atât respondentă, cât și partenerul sexual au recurs la forță pentru a avea relații sexuale.

Din datele obținute reiese că la ultimul contact sexual cu un partener sexual ocazional, 60% dintre LSC au folosit prezervativ, spre deosebire de 23% din cazuri în care nu au folosit prezervativul, iar 17% nu își mai amintesc dacă au folosit sau nu prezervativul. Și în această situație expunerea la riscul infectării cu HIV/ITS este foarte mare¹⁹.

Graficul nr. 1.4.

Utilizarea prezervativului la ultimul contact sexual cu un partener ocazional

Prezența bolilor cu transmitere sexuală

Unul dintre cele mai mari riscuri la care se expun practicantele sexului comercial este dat de contactarea bolilor cu transmitere sexuală. Din răspunsurile oferite de LSC a rezultat faptul că 17% dintre acestea au avut în ultimul an leziuni, secreții neobișnuite în zona genitală, infecții, boli cu transmitere sexuală. Acest procent al LSC care s-au confruntat cu infecțiile transmise sexual poate fi interpretat prin neutilizarea circumstanțială a prezervativului în timpul relațiilor sexuale. Chiar dacă marea majoritate a practicantelor sexului comercial care se confruntă cu astfel de probleme medicale au urmat sau urmează în prezent tratamente, acest fapt nu modifică riscul expunerii clienților la ITS deoarece este de așteptat ca în această perioadă LSC să presteze în continuare servicii sexuale (pentru a acoperi traiul zilnic și/sau pentru a acoperi costurile tratamentului medical). Riscul expunerii clienților la transmiterea HIV este cu atât mai mare, cu cât prezența lui în organism nu este semnalată prin niciun simptom fizic evident, persoana purtătoare a virusului HIV părând sănătoasă²⁰.

Sarcină și avort

În categoria riscurilor asumate de practicantele sexului comercial se înscrie și apariția sarcinilor nedorite, ceea ce implică în majoritatea cazurilor recurgerea la avort. Un procent semnificativ de femei care practică sexul comercial (62%) au experimentat cel puțin o sarcină. La întrebarea „de câte ori ați fost însărcinată?” operatorii de teren au înregistrat următoarele răspunsuri: o dată – 35%, de două ori – 29%, de trei ori – 20%, de patru ori – 9%, de cinci ori și peste – 7%. Aceste procente sunt foarte mari având în vedere că în eșantion au intrat doar LSC cu vârsta maximă de 25 de ani. Media sarcinilor

experimentate este de 2,4, dar majoritatea LSC au un copil (75%), doi copii – 25%, trei copii și peste – 4%. Un procent de 85% dintre femeile care vând servicii sexuale au făcut cel puțin o dată la un avort. Acest procent este foarte îngrijorător dacă avem în vedere faptul că doar 17% dintre acestea au suferit un avort spontan. Raportat la numărul total al populației feminine cu vârsta de până la 25 de ani, numărul LSC care a făcut cel puțin un avort este semnificativ mai mare. Astfel, doar 6% din numărul total al populației feminine din România cu vârsta cuprinsă între 15 și 25 de ani au făcut un avort.²¹ Din interviurile calitative s-a ajuns la concluzia că o parte a femeilor practicante ale sexului comercial au început să practice aceste activități după nașterea copiilor, iar altele au dat naștere la copii practicând acest tip de servicii sexuale chiar și pe durata sarcinii, având sau nu un partener stabil. Îngrijorătoare este situația practicantelor sexului comercial în timpul sarcinii pentru că acestea se expun și pe ele însele, și fătul la multiple riscuri. În acest sens, apreciază autorii cercetării, sistemul sanitar va trebui să ofere acestor femei servicii sociale și să creeze instituții care să monitorizeze gravida și să prevină abandonul copilului²².

Nivelul de informare a LSC cu privire la fenomenul HIV/SIDA

Femeile practicante ale sexului comercial care au participat la această cercetare au un grad ridicat de informare cu privire la transmiterea sexuală a HIV: 86% știu că riscul de transmitere a acestui virus poate scădea având relații sexuale cu un singur partener stabil, neinfestat, iar 96% sunt conștiente că utilizarea prezervativelor poate reduce riscul de infectare cu HIV. Mai mult decât atât, majoritatea LSC intervievate (56%) știu că o persoană infectată cu HIV poate părea sănătoasă. Cu toate acestea, diferența de 40 de procente care nu știu că o persoană infectată cu HIV poate părea sănătoasă atrage necesitatea urgentă a unor noi campanii de informare și de dezvoltare de servicii de specialitate²³.

Consumul de droguri în rândul practicantelor sexului comercial

În cele mai multe din cazurile studiate, practicarea sexului comercial și consumul de droguri sunt asociate. În ceea ce privește consumul de droguri injectabile, în rândul LSC intervievate se observă că 21% dintre acestea și-au injectat droguri, 77% nu au recurs la droguri injectabile, iar 2% nu răspund la această întrebare. Vârsta medie la care și-au injectat pentru prima dată droguri este de 17 ani, cam în aceeași perioadă în care au început să practice sexul comercial. 88% dintre LSC consumatoare de droguri injectabile și-au administrat zilnic aceste substanțe, 6% în ultima săptămână, 3% în ultima lună și 1% acum mai mult de un an de zile. 95% dintre LSC consumatoare de droguri și-au injectat în ultima lună heroină, 10% cocaină, 8% heroină și cocaină împreună, 13% metadonă tablete și 13% benzodiazepine. Din aceste date reiese existența unui cerc vicios în care sunt prinse anumite practicante ale sexului comercial – chiar dacă își doresc să părăsească această activitate, ele nu pot renunța foarte ușor din cauza dependenței de droguri, iar această dependență le face să intre în rândul LSC pentru a obține sumele necesare achiziționării drogurilor.

Relațiile cu poliția și cu sistemul de administrare a justiției

Faptul că prostituția este incriminată de lege și că majoritatea femeilor practicante ale sexului comercial își desfășoară activitatea pe stradă face că gradul lor de vulnerabilitate la raidurile poliției să fie foarte mare. Astfel, datele colectate au arătat că în ultimul an doar 13% dintre LSC nu au fost niciodată oprite sau hărțuite de poliție, în timp ce 87% au fost oprite cel puțin o dată. Cercetarea calitativă a scos la iveală o atitudine de complicitate / resemnare a poliției. Femeile practicante ale sexului comercial adoptă tot felul de

strategii de supraviețuire, încercând să evite contactul cu poliția sau devenind complice anumitor lucrători din poliție. Mijloacele specifice pe care le utilizează poliția – amenzi contravenționale – nu au niciun efect asupra LSC, în sensul reducerii numărului acestora. Inutilitatea acestei măsuri este recunoscută și de polițiști, care după ce le cunosc pe practicantele sexului comercial și le amendează de câteva ori, renunță să mai facă acest lucru. Dintre femeile intervievate doar 7% au fost la închisoare, neconsumând droguri injectabile pe perioada detenției, iar 5% au trecut prin Centrele de Reeducare pentru Minori unde nu au consumat droguri injectabile.

Accesul la servicii și programe de suport

Sectorul serviciilor sociale destinate femeilor practicante ale sexului comercial este foarte slab dezvoltat atât în România, cât și la nivel internațional. Principala cauză care generează această situație este statutul juridic al prostituției. Nefiind legalizată, statul nu poate aloca resurse financiare și umane pentru crearea unor instituții și servicii care să monitorizeze și să sprijine LSC în rezolvarea problemelor pe care le întâmpină. Paradoxul acestei situații este faptul că, deși prostituția nu este legală, statul trebuie să își asume probleme conexe ale acestui fenomen cum ar fi bolile cu transmitere sexuală, consumul de droguri și abandonul copiilor la naștere. Dacă prostituția ar fi legalizată, statul ar putea aloca resursele necesare implementării unor politici publice specifice, care să conducă în timp la o reducere a contribuției sociale pe sectoarele mai-sus amintite. LSC intervievate au declarat că apelează majoritar la servicii medicale, și aceasta doar în caz de forță majoră, ca prezența unei ITS sau a unei sarcini nedorite: 20% au apelat la medicul de familie, 39% la spital și 25% la o clinică privată. Nu au fost accesate serviciile de sprijin psihosocial gen programe post-cură, programe de reabilitare, centre antidrog pentru consiliere și terapie. 13% dintre practicantele sexului comercial care sunt și consumatoare de droguri, au apelat la programele de schimb de seringi. Femeile care practică sexul comercial sunt excluse social, fără a putea accesa serviciile sociale asigurate de autoritățile publice centrale și locale.

O parte a LSC intervievate declară că nu au o locuință și deci nu au nici un domiciliu stabil, ceea ce face imposibilă accesarea anumitor servicii de sprijin cum ar fi ajutorul social pentru asigurarea venitului minim garantat.

Tabel 3. Servicii apelate în ultimul an de către LSC

Tip de serviciu	Procent
medic de familie	20%
Spital	39%
clinică privată	25%
Adăpost / centru pentru victimele traficului de persoane	-
Dezintoxicare	1%
Metadonă	2%
Programe post-cură	-
Programe de reabilitare	-
Programe de schimb de seringi	13%
Centre anti-drog de sector	-
Sursa: Preda și colab., 2009 b	

Recomandările autorilor

Pentru a reduce riscul de infectare cu HIV/ITS al practicantelor sexului comercial și al clienților acestora statul ar trebui să dezvolte centre de specialitate prin intermediul căroră LSC să poată beneficia pe lângă serviciile de consiliere și de prezervative distribuite gratuit.

Legalizarea sexului comercial este o posibilă soluție pentru controlarea și prevenirea răspândirii bolilor cu transmitere sexuală, pentru reducerea riscurilor implicate de practicarea sexului comercial.

Dezvoltarea unor servicii de suport pentru tinerii care se află în instituții de protecție și pentru cei care părăsesc instituțiile de protecție ale statului, cu scopul de a preveni practicarea sexului comercial de către aceștia.

Crearea unor instituții și servicii sociale care să își asume în mod real monitorizarea gravidei și prevenirea abandonului copilului.

Chiar dacă aceste recomandări sunt construite plecând de la realitățile regăsite pe terenul practicării sexului comercial trebuie să menționez faptul că autorii acestei cercetări nu adoptă nicio poziție clară față de reglementarea juridică a fenomenului. Cu alte cuvinte, nu am regăsit la nivelul studiului nicio propunere de legalizare a prostituției care să fie susținută cu argumente solide. Mai mult, autorii nu specifică prin ce mijloace ar putea statul să creeze toate aceste instituții de protecție socială a lucrătoarelor sexuale, a copiilor acestora și a copiilor instituționalizați. Pentru implementarea oricărei politici publice este nevoie de fonduri, de alocări bugetare și de finanțări publice. În condițiile actuale de recesiune economică statul pare incapabil să rezolve problemele sociale ale cetățenilor săi. O poziție coerentă a autorilor acestei cercetări ar fi fost susținerea legalizării prostituției, argumentele invocate de aceștia putând fi de natură economică și medicală. Astfel, prin legalizarea acestei activități statul ar putea crea mecanismele de impozitare a serviciilor sexuale și apoi, în urma colectării acestor taxe ar putea investi sume de bani în crearea unui cadru instituțional care să vină în întâmpinarea problemelor (economice, medicale și sociale) celor implicați în practicarea sexului comercial.

Pe de altă parte, autorii cercetării nici nu susțin interzicerea prostituției. Singurele exemple pe care le oferă fac referire la anumite state care au legalizat prostituția și care s-au confruntat ulterior cu o dezvoltare masivă a fenomenului²⁷. Din acest punct de vedere, această cercetare nu oferă soluții politice la fenomenul prostituției, ci se limitează la trasarea cadrelor generale în care se desfășoară prostituția, la nominalizarea și evidențierea caracteristicilor actorilor implicați în practicarea sexului comercial. Cu toate acestea, demersul autorilor este unul foarte important pentru că orice propunere de politică publică pentru reglementarea prostituției și orice inițiativă juridică viitoare va avea o dimensiune empirică asupra fenomenului prostituției dată de informațiile regăsite în acest studiu.

Politizarea prostituției și cadrul juridic. Considerente istorice

Spuneam anterior că fenomenul prostituției a supraviețuit oricărei forme de organizare socială și politică. Acesta a fost și cazul României care, de-a lungul timpului și a diferitelor organizări politice a abordat și a tratat diferențiat problema prostituției. Din cercetarea resurselor bibliografice disponibile pentru acest subiect am constatat că interesul public față de fenomenul prostituției a fost unul deosebit de activ pe toată jumătatea secolului al

XIX-lea și pe toată durata secolului XX. Literatura de specialitate este una considerabilă și este alcătuită din regulamente de supraveghere a prostituției, descrieri ale serviciilor sanitare, opere ale igieniștilor destinate moravurilor, educației și legilor, lucrări de licență, corespondențe ale direcțiilor sanitare din marile orașe ale României (București, Brăila, Cluj – Napoca), studii sociale și medicale despre profilaxia bolilor venerice, studii critice la adresa sistemelor juridice de reglementare a prostituției și propuneri de politici publice privind reglementarea acesteia. Trebuie să menționăm faptul că prin politizare înțeleg trecerea prostituției pe agenda publică și politică a statului, alocarea de resurse financiare, umane și logistice pentru reglementarea acestui fenomen, crearea de instituții și servicii sociale orientate spre nevoile tuturor categoriilor care intră sub incidența acestui fenomen și adoptarea unor politici publice care să implementeze principiile de reglementare ale prostituției.

În cele ce urmează voi face o prezentare cronologică a cadrului juridic de reglementare a prostituției, începând cu jumătatea secolului al XIX-lea și mergând până în anul 1989. Prima încercare de reglementare a prostituției s-a realizat în 1859, după ce, șase ani mai devreme, fusese introdusă obligativitatea „conduitei”. Prin această conduită se înțelege obligativitatea matroanelor bordelurilor, numite „femei pezevenghi”²⁸, de a-și trimite fetele angajate ca prostituate, la control săptămânal. Doctorii Stanca și Voina oferă în studiul lor o tipologie a femeilor prostituate după criteriul relațiilor care trebuie să existe între acestea și controlul medical, elaborată de profesorul Gougerot²⁹: (1) prostituatele înscrise cu conducă și izolate, (2) prostituate cu conducă încazarmate în bordeluri, (3) femeii care frecventează casele de rendez-vous, (4) femeii „benevole”, (5) femeii întreținute. Din prima categorie fac parte acele femei care au un domiciliu particular fix, în categoria a doua sunt femeile care locuiesc în case de toleranță (bordeluri) sau stau sub autoritatea imediată a unui proxenet, bărbat sau femeie. Femeile din casele de rendez-vous au o comportare absolut normală și obișnuită în afara acestor stabilimente, nu sunt supuse niciunei restricții, doar vizita medicală fiind obligatorie pentru acestea. „Benevolele” nu sunt înscrise, dar vin la vizita medicală periodic, din proprie inițiativă. Femeile întreținute nu sunt sub incidența supravegherii medicale decât atunci când sunt suspectate de practicarea prostituției.

În 1898, intră în vigoare un regulament după un model belgian și francez, în care se interzicea, plimbarea prostituatelor pe diferite artere bucureștene la orele promenadei, accesul băieților cu vârste sub 17 ani în casele de prostituție, staționarea matroanelor sau a femeilor prostituate în fața casei de prostituție sau în interiorul acesteia, la fereastră; într-o astfel de casă, perdelele trebuiau să fie mereu lăsate în jos³⁰. Acest regulament interzicea de asemenea existența cafenelelor, a berăriilor și a cârciumilor care angajau chelnerițe prostituate. Instituțiile abilitate să administreze problema prostituției erau poliția sanitară comunală și poliția administrativă.

Între 1898 și 1930 a funcționat în România sistemul de inspirație reglementaristă, adică sistemul prostituției colective, a pensionarelor de bordel și al prostituției practicate individual cu o conducă de sănătate. Condiția practicării era o înregistrare prealabilă la Poliție și la Serviciul Sanitar în evidența prostituatelor, după îndeplinirea cerințelor legate de o limită de vârstă și stare de sănătate. Persoanele care erau înregistrate intrau într-un regim de consultații periodice și primeau o condică ce constituia noua identitate și permisul pentru exercitarea acestei ocupații. Prostituția individuală sau „singuratică” era practică în locuințe particulare închiriate și racolarea se făcea cu precădere în stradă, în timp

ce la bordel persoanele erau așteptate în incintă sau la intrare. Condiuța de sănătate a prostituetei conținea: numărul condiuței, numărul registrului, data eliberării, numele și prenumele prostituetei, etatea, starea civilă, locul nașterii, naționalitatea, religia, locuința (strada, numărul casei), numele femeii care dirijează casa de prostituție (dacă femeia prostituată trăia într-o casă de prostituție), observația dacă face vizitele medicale la domiciliu sau la dispensar, însemnarea pedepselor suferite, portretul fotografic al femeii prostituate, data și rezultatul vizitelor medicale³¹.

Sistemul reglementarist ia sfârșit în 1930 prin articolul 305 al noii legi sanitare și de ocrotire socială care desființează „casele de prostituție” sau „localurile unde se practică prostituția cu femei găzduite”. Noua lege a fost inspirată din legislația americană și germană din anii 1925 și 1927, favorabilă închiderii caselor de prostituție. În baza noii legi, s-a desființat și a fost incriminată ocupația patronilor caselor de prostituție. Persoanele care voiau să practice în continuare prostituția o puteau face, însă cu riscul expunerii la noua prevedere penală a delictului de contaminare venerică. Prostituta nu mai putea să mai aibă domiciliul în spații de consumație publică, dar putea practica, în schimb, în locuințe închiriate în mod strict profesional. Vechea condiuță de prostituție este înlocuită acum cu o fișă de sănătate care devine confidențială și cuprinde starea de sănătate a persoanelor ce practicau prostituția. Anul 1943 și apropierea războiului marchează revenirea casei de toleranță și a ocupației de patron de bordel. Regulamentul numărul 24 din 1943 a redefinit profilul prostituetei și al patronului de bordel. Frecventarea și staționarea în spațiul public și de consumație publică au fost interzise și se introduce carnetul medical în care erau trecute consultațiile medicale, locul autorizat de practică a prostituției și instrucțiuni din regulament.

O noutate o constituie „livretul de economii” al prostituetei și obligația patronului de a depune la Casa de Economii 10% din încasările zilnice ale acesteia. Măsura vizată era economisirea sumelor de bani rezultate din prostituție până la părăsirea de către persoană a acestei ocupații, prin exercitarea unui control asupra economiilor. În București, cel mai cunoscut bordel al acelei perioade era Crucea de Piatră; de fapt, era vorba despre un întreg cartier al plăcerilor, situat între Poșta Vitan și zona Dristor de astăzi. Numele venea de la o cruce masivă de piatră amplasată în fața unei biserici, ambele distruse în timpul Primului Război Mondial.

În perioada interbelică și în Brăila existau sute de case de toleranță. Prostituatele își câștigau existența în stabilimente cu „bec roșu”, vânzându-se marinarilor, militarilor și petrecăreților în căutare de amor. Între cele două războaie, la Brăila, după spectacolele de la Regal, Metropol sau Chira Chiralina, marinarii, militarii și conașii își alegeau fetele și apoi, pe un pol sau doi, le vizitau în camere. Muncitorii, salahorii portului Brăila se duceau spre casele cele mai ieftine, unde găseau fete fugite de acasă, dornice să-și câștige existența. Se spune că Strada Roșie din Brăila a primit acest nume de la felinarele care luminau toată noaptea, iar Strada Neagră se numește și acum așa, fiindcă aici, felinarele se stingeau foarte repede, semn că fetele erau ocupate. Poliția de moravuri s-a înființat la Brăila în anii '30, pentru a supraveghea casele de toleranță și femeile de moravuri ușoare. Aceasta s-a constituit din ordinul chestorului de atunci și la recomandarea medicului de la Ambulatorul Antiveneric. În 1940, în Brăila, apăreau aproximativ 130 de „femei ușoare”, din care numai 30-40 își făceau vizita la medic. Multe dintre prostituate fuseseră date dispărute. În același an, măsura controlului antiveneric s-a luat și la coafeze, „manichiureze”, chelnerițe, bucătărese și artiste³².

Gradul mare de prezență a fenomenului prostituției în orașul Brăila este atestat și printr-o lucrare a doctorului Ion Butărescu³³, în care sunt oferite coordonatele sexului comercial din orașul-port Brăila, la începutul secolului XX. Astfel, aflăm din paginile lucrării că prostituția se împarte în două clase principale: prostituția liberă sau clandestină și prostituția reglementată sau supusă controlului sanitar. Prezența femeilor practicante ale sexului comercial este aproape ubicuă – în hoteluri, în așa-numitele cafe-chantant, cafenele, cârciumi, port, în casele speciale de prostituție clandestină. Doctorul Butărescu identifică un profil al sexului comercial din acea perioadă³⁴:

- femeile care se prostituează sunt foarte tinere, unele dintre ele minore cu vârste cuprinse între 13 și 14 ani, de naționalitate română, maghiară, rusă, germană, poloneză și israeliană (cele de naționalitate străină sunt aduse în Brăila pentru a munci ca servitoare, după care sunt abuzate sexual de stăpânii lor, ajungând în cele din urmă să practice prostituția);

- educația femeilor prostituate este una foarte precară, majoritatea fiind analfabete;

- sexul comercial era legal, reglementat și supus controlului sanitar, dar existau și cazuri de traficare a femeilor prostituate (unele erau ținute cu forța în stabilimentele de prostituție de către deținătorul acestora);

- cauzele care le determină pe aceste femei să intre în activități sexuale comerciale sunt: racolarea de către matroanele de bordel, tendința femeilor spre o viață de lux, lenea, sau boli patologice (de remarcat faptul că doctorul Butărescu nu admite sărăcia femeilor printre cauzele pentru angrenarea acestora în prostituție);

- bolile venerice erau foarte răspândite la nivelul populației din Brăila, deoarece prostituatele clandestine nu își făceau periodic vizitele medicale, aceste servicii fiind accesate ocazional și de acele femei care își desfășurau activitatea în casele de prostituție³⁵.

La sfârșitul anilor '50, a fost începută o misiune de „reeducare a elementelor care nu corespundeau noii morale marxist-leniniste”. Dacă noul Cod Penal din 1948 nu aduce atingere prostituției, decretul numărul 351 din 1949, abrogat ulterior în 1951, va reprezenta prima măsură care deschide calea incriminării prostituției. Prostituatele vor fi trimise în Centre de reeducare pentru adaptarea lor la exercitarea unei meserii și al redresării lor morale. Următorul pas și cel propriu-zis al incriminării practicii s-a făcut prin articolul 433 al noului Cod Penal din 1957. Potrivit acestuia, pedeapsa pentru procurarea, de către o femeie, a mijloacelor de existență, din raporturile sexuale cu diferiți bărbați, era considerată infracțiune. Mai mult, în 1954, România a aderat la Convenția pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatării prostituției altei persoane.

În perioada comunistă, articolul 328 din Codul Penal, din 1968, prevedea următoarele: „Fapta persoanei care își procură mijloacele de existență sau principalele mijloace de existență, practicând în acest scop raporturi sexuale cu diferite persoane, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani”³⁶. O situație specială de reglementare a prostituției a fost cea din perioada comunistă pentru că, pe lângă pedeapsa cu închisoarea care se aplica pentru această „infracțiune” mai existau și alte prevederi legale. Astfel, articolul 116 din Codul Penal prevede că pentru recidivă în practicarea prostituției, femeia condamnată mai putea primi cinci ani de închisoare pe lângă cele 3 luni până la 3 ani (Codul Penal 1968, p. 38). Dacă pericolul exista în continuare, pedepsei inițiale i se mai adăuga o prelungire care rămânea la latitudinea instanței de judecată. Articolul 116 este elementul de unicitate a acestei legi penale pentru că prevede și interzicerea aflării într-un anumit loc a persoanei condamnate pentru prostituție. Astfel, dacă o femeie a fost condamnată

pentru prostituție într-un oraș, după executarea pedepsei statul avea prerogativa de a-i stabili un alt domiciliu cu scopul declarat de a evita repetarea infracțiunii. Un alt articol al Codului Penal, art. 113, prevede și obligativitatea tratamentului medical și a internării medicale a persoanei bolnave (Codul Penal 1968, p. 37). Acest articol este relaționat cu prostituția datorită riscurilor mari de îmbolnăvire cu ITS a practicantelor sexului comercial.

Din perspectiva drepturilor omului, aceste articole ale Codului Penal sunt dovada ubi-cuității statului în viața publică și privată a individului. Pe lângă controlul strict al sexualității (atât feminine cât și masculine), statul era singura instituție care hotăra limitele libertății unei persoane, perioadele de încarcerare fiind complet arbitrare. După ispășirea pedepselor, statului îi revenea atributul de a hotărî domiciliul unei persoane care, de cele mai multe ori, era unul forțat. În ceea ce le privește pe femeile condamnate pentru prostituție, textul legii penale specifică dreptul statului de a le stabili un alt domiciliu fără a exista însă vreo prevedere față de familia acestora. Consider că lipsa acestor prevederi nu face altceva decât să demonstreze cât de bine era organizat sistemul de control al indivizilor, fiecare având un loc bine stabilit în schema socialistă, pe care nu îl putea părăsi după bunul plac. Codul Penal din perioada comunistă este mărturia vie a planificării în detaliu a vieții publice și private din România, respectarea drepturilor omului și a libertăților cetățenești fiind doar o iluzie.

Pe toată perioada cuprinsă între anii 1853 și 1989 politizarea prostituției s-a realizat doar în cadrul sistemului reglementarist. Există o serie de elemente pe baza cărora îmi susțin acest punct de vedere:

- prostituția constituie activitate dezincrimată, legală;
- sexul comercial se desfășoară în cadre specifice, reglementate de legile în vigoare (case de prostituție sau de toleranță), fiind delimitată așezarea geografică a acestor stabilimente (era interzisă plasarea lor în vecinătatea bisericilor, a școlilor, a instituțiilor de educație și a autorităților publice);
- statul creează instituții specifice de manageriere a sexului comercial: Administrația comunală a Capitalei, poliția, cadrele medicale din serviciul primăriei;
- femeile care vor să părăsească industria sexului comercial o pot face oricând doresc;
- apare instituția comisariatului sanitar, care are ca atribuții supravegherea prostituției înregistrate și controlul prostituției clandestine;
- legea prevede obligativitatea înscrierii caselor de prostituție și a femeilor prostituate în condicutele de sănătate (administrarea fenomenului are loc la nivel local, casele de prostituție fiind înscrise de primar sau de delegatul acestuia);
- autoritățile locale percepeau impozite pe activitățile sexuale comerciale – o casă de prostituție avea o plată fixă cuprinsă între 5 și 20 de lei, condicutele de sănătate se eliberau contra cost – nu mai mult de 6 lei, pentru alimentarea fondului de întreținere a serviciului, autoritățile percepeau un impozit fiecărei femei prostituate – 16 lei /lună pentru o femeie prostituată care locuiește singură și peste 8 lei / lună pentru o femeie care locuiește într-o casă de prostituție (această măsură are în vedere numărul persoanelor care se află în grija femeii prostituate);
- vizitele medicale se fac în zilele și la orele fixate de primar și de medicii cu atribuții de acest fel;
- se prevede cota maximă de bani pe care o poate reține patroana casei de prostituție – 2/3 ca plată de locuință, încălzire și serviciu domestic (gătit, spălatul rufelor);

-„livretul de economii” al prostituatelor și obligația patronului de a depune la Casa de economii 10% din încasările zilnice ale acestora. Măsura vizată era economisirea sumelor de bani rezultate din prostituție până la părăsirea de către persoană a acestei ocupații, prin exercitarea unui control asupra economiilor.

Politicizarea prostituției și cadrul juridic în postcomunism

Schimbările politice și sociale de la sfârșitul anilor '80, care au culminat cu dispariția comunismului și instaurarea democrației, nu s-au manifestat și în planul juridic al reglementării sexului comercial. Prostituția, problemă complexă, dificilă și extrem de sensibilă, a fost un subiect politic nu foarte atractiv pentru guvernările autohtone. De cele mai multe ori fenomenul prostituției este tratat cu indiferență, considerat perimat și judecat după anumite clișee și stereotipuri. În realitate, în absența proxenetismului, prostituția poate fi limitată la anumite spații definite prin lege și ținute sub controlul autorităților statale.

Față de fenomenul prostituției, atitudinea statelor este departe de a fi unitară. În mod tradițional, există trei regimuri juridice aplicabile prostituției:

Regimul prohibitiv – conform căruia, prostituția, organizarea și desfășurarea acesteia constituie infracțiune și sunt incriminate și pedepsite ca atare. Sistemul prevalează în majoritatea statelor americane, în China și în țările din Golful Persic. Suedia s-a apropiat de acest sistem, pedepsindu-i doar pe cei care cumpără servicii sexuale.

Regimul regulamentar – legalizează prostituția, considerându-se că practicarea acesteia în case de toleranță situate în zone special delimitate, supuse unui control permanent din partea autorităților competente, este preferabilă oricărei forme de prostituție. Este regimul adoptat, de exemplu, de Germania și Olanda.

Regimul aboliționist – nu incriminează prostituția și nici pe clienții ei, dar condamnă proxenetismul. Acest regim acordă o importanță primordială prevenirii prostituției și reintegrării sociale a prostituatelor, și astfel, se poate afirma că abolirea vizează în aceeași măsură și eliminarea fenomenului prostituției (Franța)³⁷.

În statele în care prostituția este legalizată, lucrătorii sexuali au acces la sistemul de asigurări sociale și de sănătate, pe bază de contribuții personale, aceștia având statutul de lucrători independenți. Cu excepția Danemarcei, unde lucrătorii sexuali nu plătesc impozite, în celelalte țări în care prostituția este legală, veniturile obținute din exercitarea ei sunt supuse impozitării. În general, lucrătorii sexuali intră sub incidența legilor de impozitare a veniturilor obținute din activități lucrative desfășurate în mod independent.

În România europeană a anului 2009, au existat doar trei inițiative legislative de legalizare a prostituției, dintre care una a fost respinsă pe criteriul neconstituționalității – P.L. nr. 76/1999 inițiată de Mariana Stoica, deputata fostului Partid Democrat³⁸.

Doi ani mai târziu, proiectul a fost clasat. A urmat în 2001 inițiativa unei parlamentare PRM care a vizat în subsidiar și legalizarea prostituției, pentru un control mai eficient al bolilor cu transmitere sexuală. Propunerea legislativă privind controlul bolilor cu transmitere sexuală (BTS) și SIDA, sau Legea Eros Locurilor cum mai este cunoscută această inițiativă a deputatei PRM Constanța Popa, prevedea că persoanele care acceptă relații sexuale cu parteneri de sex opus, contra cost, să se supună controlului organelor abilitate ale Statului, în condițiile acestei legi. Mai precis, prostituatelor ar fi putut desfășura o activitate independentă specifică relațiilor sexuale, cu asigurarea regulilor

de igienă și discreție. Prostituatele puteau desfășura activitatea specifică dacă erau luate în evidența organelor fiscale și plătesc o taxă forfetară, în condițiile legii. Pentru a deveni prostituată cu acte în regulă, orice femeie ar fi trebuit, conform legii, să se înregistreze la poliție și să primească două autorizații: una de la primărie și alta de la Ministerul Sănătății. Prostituatele au ca obiect de activitate întreținerea cu o persoană fizică, denumită „client”, a unor relații sexuale contra cost. Tarifele pentru serviciile sexuale se stabilesc de către prostituate și se afișează la loc vizibil pentru client. Localul de servicii sexuale denumit “Eros Loc” se înființează și se organizează la inițiativa unei prostituate care prestează servicii specifice și care îndeplinește condițiile prezentului Regulament, se specifică în proiectul de lege. Proiectul a intrat în Camera Deputaților, dar a fost abandonat pentru că nu a primit avizul Comisiei Juridice. Textul acestei propuneri legislative evidențiază concepția polițienească a legiuitorilor români, *prostituata* (acesta este singurul termen utilizat în textul de lege, fără nicio precizare asupra genului persoanei care oferă servicii sexuale contra cost) supunându-se controlului a nenumărate instituții abilitate: Poliție, Primărie, Consiliile Locale, Ministerul Sănătății, Ministerul de Interne, Ministerul Muncii și Solidarității Sociale. Grijă celor care au propus acest text legislativ este orientată spre oricine, mai puțin spre persoana care vinde serviciile sexuale – Eros Locul trebuie să fie amplasat la minimum 1000 de metri de „instituții școlare sau alte instituții de cultură, lăcașuri de cult, instituții de stat, săli de spectacole, stadioane sau alte asemenea locuri”³⁹.

Un accent deosebit este pus pe client – prostituata nu poate refuza prestarea de servicii sexuale clientului și nici nu îi poate impune condiții discriminatorii acestuia, iar protejarea identității clientului este absolut obligatorie (divulgarea acestui secret fiind pedepsită cu închisoarea de la 3 la 7 ani)⁴⁰. Un alt element stabilit complet arbitrar și fără nicio justificare este vârsta minimă a prostituatei, care trebuie să fie de 20 de ani. Având în vedere că vârsta legală a majoratului în România este 18 ani, nu știu care au fost motivele pentru care inițiatorii acestei propuneri au stabilit această vârstă minimă de 20 de ani. Condițiile medicale în care ar trebui să se desfășoare activitățile sexuale evidențiază o atitudine medicalizantă excesivă a legiuitorilor – doar prostituata trebuie să fie medical sănătoasă și să demonstreze cu acte această stare atât clienților, cât și oricărui reprezentant al statului care i-o solicită, ea trebuie să se supună periodic unor controale medicale efectuate de instituțiile abilitate ale Ministerului Sănătății și tot ea este responsabilă de asigurarea mijloacelor de protecție sexuală și de contracepție în vederea desfășurării serviciilor sexuale. Atitudinea medicalizantă a inițiatorilor acestei legi se manifestă într-un singur sens – spre prostituate, deoarece în textul de lege nu este prevăzută nicio măsură medicală pentru client. Chiar dacă în urma unui control medical prostituata este diagnosticată cu o boală cu transmitere sexuală, clientul nu este informat despre această situație, măsurile medicale și restricțiile ce decurg dintr-un astfel de diagnostic fiind suportate doar de prostituată. Textul legii Eros Locurilor denotă atitudinea discriminatorie a legiuitorilor la adresa LSC și menține stigmatizarea socială a tuturor celor implicați în prestarea de servicii sexuale comerciale.

Pentru a se ține sub control numărul îmbolnăvirilor rezultate din prostituție, pentru a se proteja persoanele care, din anumite cauze, au ales să practice acest tip de servicii și pentru a se alinia la practica în materie a majorității statelor europene, în 2005 a fost inițiată Legea privind regimul juridic al prostituției (legea prostituției) de către 10 senatori⁴¹. Acest proiect prevede „practicarea prostituției în condiții de evidență, de eliminare a riscurilor privitoare la

bolile venerice cu transmitere sexuală⁴², „înființarea unor stabilimente în care se pot desfășura activități cu caracter sexual”⁴³, pe baza unor aprobări emise de consiliile locale.

În continuare, voi prezenta analiza acestei propuneri legislative din punctul de vedere al discriminării și egalității de șanse a celor care sunt angrenați în acest fenomen:

art. 1 – nu se specifică caracterul intrinsec de protecție al lucrătorilor sexuali, ci se insistă pe ideea de reducere a numărului de boli venerice, sugerând astfel că lucrătorii sexuali sunt cei care poartă și transmit aceste boli;

art.2 – se omite caracterul contractual și consensual al activității de prostituare; nu definește „persoana autorizată să desfășoare acest tip de activitate”;

art.3 – exprimă ideea că, în condiții ilicite de desfășurare a prostituției, lucrătorii sexuali sunt complet lipsiți de acces la sistemul de asigurări sociale; nu este necesară prevederea drepturilor de acces a „persoanei” la sistemul asigurărilor sociale și de sănătate într-o nouă lege (cea a prostituției) deoarece acestea sunt stipulate prin *Legea nr. 19 / 2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale*, cu modificările și completările ulterioare și prin *O.U.G. nr. 150 / 2002 privind organizarea și funcționarea sistemului de asigurări sociale de sănătate*;

art. 8 – faptul că prostituția se poate desfășura și la domiciliul persoanei autorizate neglijează protecția minorilor care pot locui la același domiciliu;

art. 9, alin. 2 – autorizația se eliberează doar persoanelor cu vârsta de peste 35 de ani, chiar dacă la art. 1 se specifică faptul că poate fi lucrător sexual orice persoană cu vârsta de peste 18 ani; această prevedere nu face în opinia mea decât să încurajeze proxenetismul;

art. 10 – pentru a practica prostituția, persoana trebuie să prezinte în vederea obținerii autorizației „certificatul de onorabilitate” eliberat de organul de poliție de pe raza teritorială a domiciliului acesteia. Prin acest amendament, legea confirmă faptul că prostituția nu este o activitate onorabilă, ci că are un vădit caracter imoral. Astfel, chiar și în condiții legale de desfășurare a prostituției, persoana care practică acest gen de activități este în continuare stigmatizată și privată de demnitate;

art. 12 – nu specifică dacă există cel puțin un loc unde ar putea exista un astfel de stabiliment (bordel), fără ca în apropierea lui (500 m) să se afle una din unitățile menționate în textul legii.

art. 13 (alin. 2) – nu precizează durata unei zile de muncă și nici numărul total de ore lucrătoare pe săptămână pe care trebuie să le presteze un lucrător sexual pentru a beneficia de toate drepturile salariale;

art. 14 (alin. 1) – vine în contradicție cu art. 9 (alin. 2) și este clar discriminatoriu la adresa lucrătorului sexual care trebuie să aibă peste 35 de ani, pe când clientul poate avea minimum 18 ani!

art. 14 (alin. 2) – indiferent de categoria stabilimentului în care se desfășoară, activitățile de natură sexuală sunt aceleași; acest articol induce diferențe evidente în materie de preț și drepturi ale lucrătorilor sexuali, mai ales că administratorul (care nu este lucrător sexual) are dreptul de a refuza solicitările adresate de clienți, și nu lucrătorul sexual. În aceste condiții se poate încălca una din cele mai importante caracteristici ale prostituției legale – consimțământul ambelor părți;

art. 15 – nu există nicio legătură între prostituție și pornografie, mai ales că în condițiile actuale, lucrătorii sexuali sunt incriminați pentru nerespectarea art. 328 din Co-

dul Penal și nu pentru încălcarea legii privind prevenirea și combaterea pornografiei;

art. 16 (lit. e) – prevederea vine în contradicție cu caracterul de evidență al prostituției enunțat la art. 1 al prezentei inițiative legislative și este discriminatoriu la adresa lucrătorului sexual, a cărui identitate este publică și evidentă, dar cea a clientului nu;

art. 17 (lit. c) – în aceste condiții, în stabilimentele mai slab cotate, au acces orice tip de clienți, iar lucrătorul sexual are obligația de a-l servi;

Unele principii cuprinse în textul prezentei legi pot fi privite ca eventuale încălcări ale drepturilor omului:

- se utilizează doar noțiunea de „prostituată” ceea ce constituie un element de *discriminare pe bază de sex*;

- faptul că prevede posibilitatea integrării în viața socială a persoanelor care practică prostituția, induce ideea că *aceste persoane vor fi considerate în afara vieții sociale pe perioada cât au această ocupație* chiar dacă prostituția va fi reglementată legal.

Acest proiect de lege a fost respins pe baza următoarelor argumente:

- nu respectă obligația asumată de România prin aderarea la *Convenția pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatării prostituției semenilor*, aprobată de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția nr. 317/1949 și ratificată de țara noastră prin Decretul nr. 482/1954.

Majoritatea legislațiilor naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene *practicarea prostituției în mod individual nu constituie infracțiune*.

În Codul Penal, prostituția este în continuare incriminată iar legalizarea ei ar presupune modificarea acestuia.

Nu există nicio precizare cu privire la instituțiile care ar urma să efectueze controlul medical și care ar fi abilitate să elibereze certificatele de sănătate, în ce ar consta acest control medical, tipul de certificat medical utilizat.

Modalitatea în care a fost redactată această inițiativă legislativă dovedește faptul că nu s-a efectuat o expertiză în prealabil, că subiectul este în continuare tratat ca lipsit de semnificație, dar foarte important atunci când se adaugă la numărul de inițiative propuse de un partid politic. În aceste condiții, prostituția se desfășoară la fel de vizibil ca în condiții de legalitate, doar că persoanele care o practică (de regulă femeile) sunt în continuare private de drepturile lor fundamentale și excluse din viața societății din care fac parte, pe criterii de imoralitate.

Cea mai coerentă politică a statului cu privire la practicarea sexului comercial de după 1990 se regăsește în proiectul noului Cod Penal. Având în vedere disputele publice de pe scena politică și din societatea civilă pe marginea acestor coduri, voi face în cele ce urmează o scurtă istorie a acestora. Pentru aderarea României la Uniunea Europeană una din condițiile impuse țării noastre a fost elaborarea unor coduri noi în justiție. Astfel, la sfârșitul lui 2004, sub coordonarea ministrei Justiției de atunci, Rodica Stănoiu, apare primul set nou de coduri⁴⁴. Deși au fost adoptate, aceste coduri (cunoscute și sub denumirea de „codurile Stănoiu”) nu au intrat niciodată în vigoare, această procedură fiind blocată odată cu sosirea la Ministerul Justiției a Monicăi Macovei. Aceasta a reușit să aducă unele modificări codurilor inițiale, dar și acestea au fost sortite eșecului deoarece timp de 4 ani nu au obținut aprobarea Parlamentului. În ianuarie 2007, România aderă oficial la Uniunea Europeană, iar problematica acestor coduri pare să fie uitată. Această situație avea să se schimbe începând cu data de 2 martie 2008, când la conducerea Ministerului de Justiție vine Cătălin Predoiu. Printre

primele decizii luate din fotoliul de ministru se numără și readucerea în actualitate a temei codurilor. Predoiu înființează comisii speciale (în număr de două – una pentru Codurile Penal și de Procedură penală și alta pentru Codul Civil și Codul de procedură civilă) care, în timp de numai nouă luni, pe 11 noiembrie 2008 anunță finalizarea celor patru coduri pe justiție. Procedura legală care a urmat acestei finalizări a codurilor trebuia să includă și o perioadă de dezbateri publice pe marginea prevederilor stipulate de aceste coduri, în vederea aducerii de amendamente care să facă textul de lege cât mai perfectibil. Această procedură a dezbaterii publice pe marginea codurilor nu a mai fost respectată, Guvernul trimițând direct în Parlament cele patru coduri pentru aprobare⁴⁵.

Prima reacție puternică din partea societății civile a venit odată cu înființarea Coaliției „Oprțiți codurile!”⁴⁶. Organizații precum Transparency International, Agenția de Monitorizare a Presei, Clubul Român de Presă și Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului – APADOR – CH protestează față de abuzul de putere al Guvernului, manifestat prin modul arbitrar și netransparent în care au fost elaborate și promovate cele patru coduri. Coaliția impută Guvernului faptul că a încălcat Legea 52/2003 privind transparența decizională⁴⁷. Pasul următor a fost retragerea codurilor din Parlament, rediscutarea lor în cadrul comisiilor speciale, aducerea de amendamente prin consultarea specialiștilor juridici din Ministerul Justiției, pentru ca în cele din urmă, Guvernul să propună o formă finală a acestor coduri spre aprobarea Parlamentului. După terminarea procedurilor de modificare și amendare a tezelor celor patru Coduri, Guvernul hotărăște, pe 22 iunie 2009, să își asume răspunderea pentru proiectele Codurilor în două ședințe comune ale Camerei Deputaților și Senatului. Motivația pe care a oferit-o Guvernul pentru această procedură a fost urgența cu care România trebuia să modernizeze justiția, raportul de țară al Comisiei Europene care trebuie să fie unul favorabil României și alinierea justiției românești la cea europeană. Pe 17 iulie 2009, președintele Traian Băsescu promulgă legea privind Codurile Penal și Civil, iar pe 24 iulie 2009 acestea sunt publicate în Monitorul Oficial, urmând a intra în vigoare de la 1 ianuarie 2011⁴⁸.

În ceea ce privește sexul comercial, statul român a realizat doi pași mari în modul de tratare a prostituției. Primul pas este reprezentat de proiectul de Cod Penal care scoate de sub incidența legii penale prostituția. Acest lucru nu înseamnă legalizarea prostituției, ci doar dezincriminarea celor care o practică, cu scopul declarat de a-i ajuta pe cei care doresc să părăsească acest fenomen (în condițiile actuale, reintegrarea socială a LSC este dificilă din cauza existenței cazierului juridic). Astfel, în art. 211, lit. (4) a proiectului de Cod Penal este oferită definiția prostituției: întreținerea de acte sexuale cu diferite persoane în scopul obținerii de foloase patrimoniale pentru sine sau pentru alții. Prostituția nu mai reprezintă infracțiune, dar fapta se sancționează prin amenzi contravenționale. Pentru calculul acestor amenzi, textul de lege prevede cumulul între ziua-amendă și bani (art. 61, lit. 4), prostituția fiind sancționată cu un număr de zile-amendă cuprins între 60 și 180. La art. 61, lit. 2 se prevede faptul că o zi-amendă are între 10 lei și 500 de lei, calculul exact al acestei sume făcându-se ținând cont de situația materială a condamnatului și de obligațiile legale pe care acesta le are față de persoanele aflate în întreținerea sa. Chiar dacă intențiile celor care au redactat acest text de lege sunt dintre cele mai onorabile, pot fi formulate critici majore (de ordin juridic, economic și terminologic) la adresa conținutului acestor

prevederi. În cele ce urmează voi face o prezentare a acestora:

- textul de lege prevede transformarea faptei de oferire de servicii sexuale comerciale din contravenție în faptă penală, atunci când fapta are un caracter repetitiv. Problema majoră a textului de lege este că nu se specifică numărul de repetiții pe care un LSC le poate săvârși până la momentul în care intră sub incidența legii penale;

- prostituția reprezintă faptă dezincriminată doar în condițiile în care prin practicarea serviciilor sexuale un LSC își asigură mijloacele de trai sau principalele astfel de mijloace. Cu alte cuvinte, orice LSC care are și alte surse de venit decât prostituția, dar care practică sexul comercial pentru rotunjirea veniturilor sau din orice alt motiv decât cel de supraviețuire nu intră în categoria legală a „prostituției”;

- textul de lege nu clarifică semnificația termenului „acte sexuale” – dacă cuprinde întreg spectrul de relații sexuale (vaginale, orale și anale) sau dacă face referire doar la sexul vaginal. Dacă ultima opțiune este cea stipulată de lege, atunci orice act sexual care are la bază sexul oral sau anal nu intră sub incidența acestei prevederi legale;

- calculul sumei pe care trebuie să o achite LSC este foarte greu (dacă nu imposibil) de generat. Legea spune că această sumă se calculează ținând cont de situația materială a LSC – acest lucru implică o declarație de avere, o adeverință de la locul de muncă din care să reiasă salariul încasat de LSC sau o adeverință de venit obținută de la Administrația financiară de care LSC aparține? Textul de lege este foarte ambiguu din acest punct de vedere. Al doilea lucru de care trebuie să se țină cont la calcularea contravenției este obligația legală pe care LSC o are față de persoanele aflate în întreținerea sa. La momentul parcurgerii textului de lege mi-a fost greu să identific o modalitate de justificare a numărului celor aflați în dependența unei potențiale LSC;

- ultima critică majoră pe care am identificat-o în textul de lege o reprezintă sumele maxime și minime pe care le prevede legea pentru fapta prostituției. Menționez faptul că în proiectul de Cod Penal nu este menționată nicio sumă propriu-zisă, ci doar un cumul de zile-amendă și bani. În urma calculului pe care l-am făcut (înmulțind și adunând zile-amendă cu bani) a rezultat că sumele pe care le poate percepe statul pentru practicarea serviciilor sexuale comerciale sunt cuprinse între 600 ron și 1800 ron minimum și 30.000 ron și 90.000 ron maximum⁴⁹. Este puțin probabil ca o persoană care beneficiază de aceste sume de bani să contracteze servicii sexuale comerciale cu riscul de a plăti asemenea amenzi.

Al doilea pas în procesul de politizare a prostituției este reprezentat de înființarea Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice din România, aprobată prin Decizia nr. 7/14. 05. 2008. Această comisie are un caracter pluridisciplinar, în alcătuirea ei intrând experți în politici sociale, demografie, statistică socială, asistență socială și alte domenii conexe. Scopul acestei comisii este de a analiza situația actuală în ceea ce privește riscurile sociale și demografice majore la care este expusă populația României per total, dar și anumite segmente considerate vulnerabile și de a genera soluții pentru reducerea riscurilor și a inechităților sociale în contextul crizei economice și a apartenenței țării noastre la Uniunea Europeană. Un astfel de segment social considerat vulnerabil este reprezentat de persoanele implicate în practicarea sexului comercial – vulnerabilitatea acestora rezidă în riscul de expunere la contractarea HIV/SIDA și a ITS, riscul asociat cu consumul de droguri, cu excluderea de la anumite servicii sociale, riscul de a fi traficat, riscul de abandon

școlar etc. Înființarea acestei comisii este o modalitate prin care statul politizează fenomenul prostituției prin:

- alocarea de resurse de la bugetul de stat pentru organizarea și funcționarea acesteia⁵⁰, cu scopul de a obține recomandări de politici publice care să îmbunătățească situația acestor segmente vulnerabile;

- membrii comisiei au utilizat aceste resurse pentru a genera profilul sexului comercial din România anului 2009, pe baza căruia se pot emite propuneri și recomandări de reglementare;

- elaborarea unui cadru juridic de reglementare a sexului comercial (pentru prima dată în România democratică) care are la bază cercetări empirice și date culese din mediile în care se petrec activitățile circumscrise prostituției. Chiar dacă există diferențe semnificative între propunerea legislativă de dezincriminare a prostituției și textul în sine al legii penale, este pentru prima dată când avem coeziune între ceea ce se dorește a fi introdus ca lege și caracteristicile reale ale prostituției;

- asumarea de către instituția președintelui României (tot în premieră) a propunerilor oferite de membrii comisiei pentru soluționarea anumitor probleme sociale majore, printre care și prostituția. Argumentele pe care membrii comisiei le aduc în favoarea sau împotriva legalizării prostituției au un corespondent real, iar dezbaterile publice privind adoptarea uneia dintre cele două poziții au ca punct de plecare aceste informații obținute de comisie.

Propunerile pe care această comisie le-a înaintat spre discuție și transformare în politici specifice joacă un rol major în evoluția viitoare a domeniului social din România. Prin punerea în aplicare a acestor recomandări și soluții, politicile sociale pot deveni coerente, eficiente, pot să ofere soluții reale la crize specifice, au o viziune, o abordare strategică și se bazează pe evidențe și pe indicatori sociali.

Concluzii

La aproape douăzeci de ani de la schimbarea regimului politic în România, instituțiile statului au formulat propuneri viabile de soluționare a unor probleme sociale majore, printre care se numără și prostituția. Asistăm în prezent la începuturile fenomenului de politizare ale sexului comercial în baza drepturilor individuale ale celor implicați. Aceste începuturi au drept fundament cercetări empirice care pot iniția soluții reale la problemele LSC. Dezbaterile publice pe marginea reglementării acestui fenomen ar trebui să genereze o perspectivă complexă: argumente teoretice din zona feminismului academic, analize ale diferitelor sisteme de reglementare a prostituției (cu un puternic accent pe avantajele și dezavantajele fiecăruia în parte), analiza rezultatelor obținute de alte state prin adoptarea unui sistem de reglementare specific, date empirice obținute prin cercetări derulate la nivelul persoanelor implicate în prostituție și propuneri de politici publice. Pentru a înțelege cât mai bine caracteristicile prostituției din România este necesar un demers istoric de cercetare a sistemelor de reglementare pe care acest fenomen le-a cunoscut de-a lungul timpului, o analiză a cadrului juridic trecut și actual și coroborarea oricărei propuneri și recomandări cu informații reale, empirice.

Listă de abrevieri

ARAS – Asociația Română Anti-Sida

LSC – Lucrător sexual comercial

CSW – commercial sex worker

UNAIDS – Programul Comun al Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA

ITS / BTS – Infecții cu transmitere sexuală / boli cu transmitere sexuală

CPARSD – Comisia Prezidențială pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice

Note

1 Nu există statistici oficiale, dar la nivel mondial se apreciază existența a câtorva milioane de femei care practică sexul comercial, un număr mare dintre acestea provenind din țările afro-asiatice.

2 Munro și Giusta, 2008, 15.

3 Munro și Della Giusta, 2008, 16.

4 *Idem*, 19.

5 Pe toată întinderea acestui referat voi folosi termenul LSC – lucrător sexual comercial pentru a defini persoanele (atât de sex masculin cât și de sex feminin) care practică sexul comercial. Varianta în limba engleză este CSW – *commercial sex worker*.

6 Cercetarea face parte din programul „Emanicipare și dezvoltare” derulat de Fundația pentru o Societate Deschisă în perioada 2000-2001, al cărui scop general a fost elaborarea de politici publice centrate pe dimensiunea de gen.

7 *Barometrul de Gen*, 2000, Fundația pentru o Societate Deschisă, București.

8 ARAS, UNAIDS, (2005) *Perspectivă asupra transmiterii HIV/SIDA și ITS în rândul practicandelor sexului comercial*, București.

9 Cercetarea face parte dintr-un proiect mai larg al UNICEF în care au fost implicate, sub o coordonare comună, pe lângă România, alte șase țări (Albania, Bosnia & Herțegovina, Moldova, Muntenegru, Serbia și Ucraina), iar fiecare țară a avut libertatea de a alege atât numărul grupurilor cu risc crescut de infecție cu HIV, cât și metodologia și modalitatea de aplicare a acesteia.

10 Preda și colab., 2009a, 23.

11 *Idem*, 25.

12 *Idem*, 26.

13 *Idem*, 26.

14 *Idem*, 26.

15 *Idem*, 27.

16 *Idem*, 28.

17 *Idem*, 29.

18 *Idem*, 30.

19 *Idem*, 31.

20 *Idem*, 32.

21 Procentul este obținut prin coroborarea a două categorii de vârstă: 15-19 ani și 19-24 de ani. Numărul total al populației feminine cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani este 810.093, iar numărul celor care au făcut un avort este de 16.656, rezultând de aici un procent de 2%. Numărul total al populației feminine cu vârsta cuprinsă între 19 și 24 de ani este 780.988, iar numărul celor care au făcut un avort este de 30.732 rezultând de aici un procent de 4%. Datele sunt obținute de la Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic 2006, capitolul 2 – Populație, disponibil la adresa <http://www.insse.ro/cms/files/pdf/ro/cap2.pdf>

- 22 Preda și colab., 2009a, 33.
- 23 *Idem*, 33)
- 24 *Idem*, 34)
- 25 *Idem*, 35.
- 26 *Idem*, 37.
- 27 *Idem*, 23.
- 28 Stanca și Voina, 2007, 101.
- 29 Henri Gougerot (1881–1955) a fost un medic dermatolog francez, specializat pe profilaxia sifilisului. El a tratat problematica prostituției din perspectiva transmiterii bolilor venerice, fiind un susținător al regimului aboliționist.
- 30 Regulament pentru privegherea prostituției în orașul București investit cu decretul regal nr. 1085 din martie 1898, Titlul VI. Măsuri de ordine publică, art. 42 – 45.
- 31 *Ibid.*
- 32 Majuru, 2007, 175.
- 33 Butărescu, 2007, 175- 186.
- 34 Studiul doctorului Butărescu a fost realizat în anul 1890.
- 35 Majuru, 2007, 179.
- 36 Codul Penal din 1968, art. 328.
- 37 Roger, 2008, 108.
- 38 Propunerea legislativă este disponibilă la adresa http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=1006
- 39 *Propunere legislativă privind controlul bolilor cu transmitere sexuală (BTS) și SIDA*, capitolul II, Controlul activității prostituatelor, art. 11.
- 40 *Propunere legislativă privind controlul bolilor cu transmitere sexuală (BTS) și SIDA*, Capitolul IV, Activitatea localului de servicii sexuale „Eros Loc”, art. 20, alin. (1) și (2).
- 41 Este vorba despre Vasile Duță, Ioan Pop de Popa, Fevronia Stoica, Ion Iliescu, Antonie Iorgovan, Sorin Oprescu, Constantin Bălălașu (PSD), Mircea Mihoștea, Valentin Dinescu (PRM) și Vajda Borbala (UDMR).
- 42 *Legea privind regimul juridic al prostituției*, Capitolul I, Dispoziții generale, art. 1.
- 43 *Legea privind regimul juridic al prostituției*, Capitolul II, Regimul juridic al prostituției, art. 8.
- 44 Prin set de coduri fac referire la cele patru coduri care stau la baza oricărui sistem juridic: Codul Penal, Codul Civil, Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă.
- 45 Vezi în acest sens <http://www.romaniacurata.ro/guvernul-si-a-asumat-raspunderea-noile-coduri-ale-justitiei-mai-blinde-620.htm>
- 46 Vezi în acest sens http://www.opriticodurile.ro/cine_suntem.php
- 47 Din desfășurarea campaniei au făcut parte: platforma de comunicare și consultare pe site-ul campaniei (www.opriticodurile.ro), demersuri de chemare în judecată a Guvernului pentru nelegalitatea actelor de procedură referitoare la promovarea codurilor, o serie de conferințe de presă pentru a arăta cum opacitatea în activitatea de reglementare naște „Cernobiluri legislative”, monitorizarea votului din Parlament pas cu pas, în comisii și în plen pentru a arăta alegătorilor cum aleșii uninominali țin seama ori cum votează la normă și cum nu acceptă principiul consultării, grupuri de lucru tematice, o serie de evenimente în **București** și în teritoriu.
- 48 Vezi în acest sens <http://www.mediafax.ro/social/basescu-a-promulgat-codurile-civil-si-penal-4650768>
- 49 Aceste sume le-am calculat prin înmulțirea zilelor amendă cu sumele ce revin pentru fiecare dintre aceste zile. Astfel, dacă pentru practicarea prostituției se aplică o contravenție minimă de 60 de zile-

amendă și o plată de minimum 10 lei / zi-amendă, vom avea o sumă finală de 600 ron. Dacă pentru practicarea prostituției se aplică o contravenție de 180 de zile-amendă și o plată de 10 lei / zi-amendă, vom avea o sumă finală de 1800 ron. Mergând pe același raționament, pentru o contravenție maximă de 60 de zile-amendă și o plată de 500 lei / zi-amendă vom avea o sumă de 30.000 ron, iar pentru o contravenție de 180 de zile-amendă și o plată de 500 de lei / zi-amendă vom avea o sumă de 90.000 ron. Aceste valori sunt limitele maxime și minime de bani ce se pot încasa pentru practicarea prostituției conform noului Cod Penal.

50 Decizia privind înființarea Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice din România, art. 7 (disponibilă la adresa www.ceparsd.presidency.ro).

Bibliografie

- Bucur, Maria. 2005. *Eugenie și modernizare în România interbelică*, Iași: Polirom.
- Bucur, Maria, Miroiu, Mihaela, (ed.). 2002. *Patriarhat și emancipare în istoria gândirii politice românești*, Iași: Polirom.
- Butărescu, Ion. 2007. „Prostituția și extensiunea sifilisului în orașul Brăila” în Adrian Majuru, (coord), *Prostituția. Între cuceritori și plătitori*, București: Paralela 45, pp. 175- 186.
- Ditmore, Melissa Hope. 2006. *Encyclopedia Of Prostitution and Sex Work*, Londra: Greenwood Press.
- Kuo, Leonore. 2002. *Prostitution Policy. Revolutionizing Practice through a Gendered Perspective*, New York: New York University Press.
- Majuru, Adrian. 2007. *Prostituția. Între cuceritori și plătitori*, București: Paralela 45.
- Matthews, Rogers. 2008. *Prostitution, Politics and Policy*, New York: Routledge.
- Munro, Vanessa, Della Giusta, Marina. 2008. *Demanding Sex: Critical Reflections on the Regulation of Prostitution*, Hampshire: Ashgate Publishing Limited.
- O'Neill, Maggie. 2001. *Prostitution and Feminism, Towards a Politics of Feeling*, London: Polity Press.
- Outshoorn, Jane, (ed.). 2004. *The Politics of Prostitution. Women's Movements, Democratic States and the Globalisation of Sex Commerce*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Preda Marian, Buzducea Doru, Lazăr Florin, Grigoraș Vlad. 2009a. „Situția tinerelor din România practicante ale sexului comercial [The status of female sex workers in Romania]”, în *Revista de Cercetare și Intervenție Socială [Review of Research and Social Intervention]*, Universitatea „AL.I. Cuza” Iași, vol. 24, pp. 21-40.
- Phoenix, Joanna. 1999. *Making Sense of Prostitution*, London: MacMillan.
- Dr. Dominic Stanca și Dr. Aurel Voinea. 2007. „Prostituția și bolile venerice” în Adrian Majuru, (coord), *Prostituția. Între cuceritori și plătitori*, București: Paralela 45.
- Sullivan, Mary Lucille. 2007. *Making Sex Work: A failed Experience with Legalised Prostitution*, Melbourne: Spinifex Press.
- Administrația prezidențială, Comisia Prezidențială Pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice, (2009), *Riscuri și inechități sociale în România*, București
- ARAS, UNAIDS, (2005), *Perspectivă asupra transmiterii HIV/SIDA și ITS în rândul practicantelor sexului comercial*, București
- Anuarul Statistic, (2007), Institutul Național de Statistică, București
- Barometrul de gen, (2000), Fundația pentru o Societate Deschisă, București
- *** Codul Penal 1968
- *** Codul Penal 2009
- *** Codul Civil 2009
- *** Codul de procedură penală 2009

*** Codul de procedură civilă 2009

*** Legea privind regimul juridic al prostituției

*** Regulament pentru privegherea prostituției în orașul București învestit cu decretul regal nr. 1085 din martie 1898, Titlul VI. Măsuri de ordine publică, art. 42 – 45

*** <http://www.opriticodurile.ro>

*** <http://www.ceparsd.presidency.ro>